

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๕/๒๕๕๕

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๕

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยชี้ขาดว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ จงใจยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสาร ประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และขอให้วินิจฉัยว่า นายประยุทธ์ มหากิจศิริ พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า

๑. นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ตามประกาศลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ประกอบด้วย

๑.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๖๕,๕๑๔,๓๕๕.๗๑ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๔,๕๐๕,๘๓๕,๗๑๐ บาท และยานพาหนะรวม ๓ คัน

๑.๒ ทรัพย์สินของคู่สมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒ บัญชี จำนวนเงิน ๔๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัทต่างๆ รวมมูลค่า ๑,๘๕๐,๐๓๕,๐๘๗.๕๐ บาท และที่ดิน ๑๔ แปลง รวมเนื้อที่ ๖๐ ไร่ ๑ งาน ๗^๖/_{๑๐} ตารางวา

๑.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินลงทุนเป็นหุ้นในบริษัท ต่างๆ รวมมูลค่า ๒๒๓,๗๕๐,๑๐๕ บาท

๑.๔ หนี้สินของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ เป็นหนี้กู้ยืมเงินธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔๐,๐๐๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

๒. ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ แล้ว พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ คือ

๒.๑ ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง ประกอบด้วย เงินฝาก ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๖,๘๘๕,๒๔๐.๕๕ บาท ที่ดิน ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๕/_{๑๐} ตารางวา และรถยนต์ ๓ คัน

๒.๒ ทรัพย์สินของกลุ่มสมรส ประกอบด้วย เงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๘๐,๓๕๘,๕๗๕.๕๘ บาท ที่ดิน ๒๑ แปลง รวมเนื้อที่ ๑๗๒ ไร่ ๑ งาน ๘๕ ตารางวา และบ้านพักอาศัย ๑ หลัง

๒.๓ ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ประกอบด้วย เงินฝาก ๑ บัญชี จำนวนเงิน ๒๐๐,๕๘๔.๘๔ บาท และที่ดิน ๒ แปลง รวมเนื้อที่ ๑ ไร่ ๑ งาน ๕๖ ตารางวา

๓. สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหนังสือที่ ปช ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ถึงผู้ถูกร้องเพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ บัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องทั้ง ๑๐ รายการ เนื่องจากผู้ถูกร้องมีไว้เพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ และไม่ได้เก็บบัญชีไว้ที่ตน อีกทั้งบัญชีดังกล่าวไม่มีการเคลื่อนไหว จึงทำให้ไม่ทราบว่ามียอดเงินคงเหลือในบัญชี ดังนั้น ขณะกรอกบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงแสดงแต่ยอดในบัญชีเท่าที่จำได้จริงและเป็นบัญชีที่ผู้ถูกร้องใช้หมุนเวียนในธุรกิจตามปกติของผู้ถูกร้องเท่านั้น

๓.๒ บัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องไม่ได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบถึงบัญชีเงินฝากดังกล่าว เพราะกลุ่มสมรสมีธุรกิจเป็นของตนเองมีบัญชีเงินฝากไว้เพื่อใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินบางส่วนเป็นส่วนตัว

๓.๓ บัญชีเงินฝากของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นบัญชีที่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเปิดบัญชีให้และไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ

๓.๔ กรณีที่ดิน ๕ แปลง เป็นที่ดินที่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการ และเก็บเอกสารสิทธิไว้หลายแห่ง จึงจำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สินเพื่อแจ้งในบัญชี ฯ ก็ไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินดังกล่าว จึงทำให้ยื่นขาดไป

๓.๕ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรสและบุตร กลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินเองทั้งสิ้น ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรส และบุตรมีที่ดิน และผู้ถูกร้องเห็นว่าทรัพย์สินของกลุ่มสมรสและบุตรมีได้ได้มาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้อง จึงไม่ได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๖ กรณีรถยนต์ของผู้ถูกร้อง ๓ คัน เป็นรถยนต์เก่าที่ผู้ถูกร้องใช้ตั้งแต่เริ่มทำธุรกิจ ปัจจุบันไม่ได้ใช้ แต่เก็บไว้เป็นที่ระลึกเท่านั้น จึงลืมนำแจ้งไว้ในบัญชี ฯ

๓.๗ กรณีบ้านพักของกลุ่มสมรส เป็นบ้านพักของกลุ่มสมรสในบัญชี ฯ ใช้เป็นที่ตั้งของบริษัท ที่ทำงานของกลุ่มสมรสไม่ใช่บ้านพัก และกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องก็ได้พักอาศัยอยู่ในสถานที่นั้น เป็นการกรอกรายการผิดพลาด ความจริงกลุ่มสมรสของผู้ถูกร้องพักอยู่บ้านเลขที่ ๕๓/๕๘ ถนนบางนา - ตราด กม. ๑๕ ตำบลบางโคลง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ

๔. ผู้ร้องพิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่า รายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัยและยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่างๆ รับฟังได้ แต่รายการเงินฝาก ๕ บัญชีและที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง และรายการบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชีและที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๔.๑ กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นเงินจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลักสิบล้านบาท นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติของนักธุรกิจย่อมจะต้องสั่งจ่ายเช็คเบิกถอนเงินจากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงตรวจไม่พบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๔.๒ กรณีเงินของกลุ่มสมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติมมีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้อย่างเห็นได้ถึงความแตกต่างและเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่ากลุ่มสมรสมีบัญชีเงินฝากไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินเป็นส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนโดยทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของกลุ่มสมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสิบล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องกรณีนี้จึงรับฟังไม่ได้

๔.๓ กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่าคำชี้แจงของผู้ถูกร้องบ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชี ฯ ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ร้องมิได้

แสดงรายการที่ดินของตน ทั้งๆ ที่ทราบถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔.๕ กรณีที่ดินของกลุ่มสมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่า กลุ่มสมรสมีที่ดินมากดังที่ตรวจสอบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่ากลุ่มสมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิที่ดินไว้ จึงจำไม่ได้ว่ากลุ่มสมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้องสามารถตรวจสอบเอกสารเพื่อนำมาแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องตามที่มีอยู่จริงได้ แต่ก็ไม่ดำเนินการ

๕. ดังนั้น ในการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๐/๒๕๔๓ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนนเสียง ๘ เสียง (นายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ไม่ได้เข้าร่วมประชุมในคราวดังกล่าว) ว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีฯ พร้อมเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมประกอบการยื่นบัญชีฯ ในภายหลังไม่เป็นผลลบล้างการจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบมาแล้วได้ และมีมติให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังนี้

๕.๑ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๕.๒ ขอให้วินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ตรวจสอบพบ มีการกระทำดังกล่าวและห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๖. ศาลรัฐธรรมนูญให้โอกาสผู้ถูกร้องแถลงเพิ่มเติม และผู้ถูกร้องชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาก่อนการวินิจฉัยชี้ขาด ผู้ร้องไม่ตั้งใจแถลงเพิ่มเติม

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๔ พร้อมเอกสารประกอบ ๕๗ รายการ สรุปลงได้ว่า

๖.๑ คำร้องที่ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำมาใช้กับกรณีของผู้ร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีฯ ขณะเข้ารับตำแหน่ง ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ โดยยื่นต่อเลขาธิการสมาชิกวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมากฎหมายฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกไป เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๒

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๓ ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติให้โอนหน้าที่การรับแจ้งหรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ จากประธานวุฒิสภามาเป็นอำนาจของผู้ร้องแต่อย่างใด จึงถือไม่ได้ว่า เป็นการยื่นตามมาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยมีบทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมสมาชิกวุฒิสภาต้องยื่นบัญชี ๗ ของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่มิได้กำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติไว้ จึงได้มีการรับรองไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มีสาระสำคัญว่า ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ โดยกำหนดให้ระเบียบดังกล่าวต้องผ่านความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบดังกล่าวมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ถือได้ว่าเป็นวันเริ่มต้นในการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และจะใช้บังคับจนกว่าจะมีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ดังนั้น การที่นายกล้านรงค์ จันทิก ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) จัดส่งแบบบัญชี ๗ ตามกฎหมาย ป.ป.ป. ไปให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรอก เพื่อยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ภายในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชี ๗ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ นั้น ถือได้ว่าการยื่นบัญชี ๗ ของผู้ถูกร้องดังกล่าวไม่ใช่เป็นการยื่นบัญชี ๗ ตามรัฐธรรมนูญ เพราะยื่นก่อนที่ระเบียบตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง จะใช้บังคับ

๖.๒ ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจากบทบัญญัตินี้เป็นบทลงโทษเฉพาะกับ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในขณะที่ท่านั้น โดยโทษที่กำหนดไว้คือการให้พ้นจากตำแหน่ง แม้จะมีบทกำหนดโทษที่ต่อเนื่องคือ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีก็ตาม เป็นบทลงโทษควบคู่กัน มิใช่อย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว มิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ผู้ร้องดำเนินการสอบสวนพิจารณาเมื่อโทษประการแรกไม่เกิดขึ้นโทษต่อเนื่องจึงมีไม่ได้

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๔ มาตรา ๓๕ ที่บัญญัติว่า “...ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...ฯลฯ...” แสดงว่าเป็นบทลงโทษที่กำหนดไว้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ๔ มาตรา ๓๖ เท่านั้น กล่าวคือ หากพบว่าผู้ถูกร้องร่ำรวยผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลการตรวจสอบให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อไป

๖.๓ องค์ประกอบของผู้ร้อง ไม่ครบตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ กำหนด ทำให้คำร้องลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้ร้องไม่มีอำนาจร้องในฐานะคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เนื่องจากกรรมการสองคน (พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ซึ่งในขณะนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

คุณหญิงปรีญา ๔ ได้ดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด และยังเป็นลูกจ้างผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ๔ ในวันที่ได้รับเลือก และวันที่ได้รับโปรดเกล้า ๔ แต่งตั้งเป็นกรรมการ จนถึงวันที่ลาออกจากกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ โดยลงลายมือชื่อในบัญชีรับคุณเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ในฐานะเป็นกรรมการและผู้จัดทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ๔ การดำรงตำแหน่งของคุณหญิงปรีญา ๔ จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น คุณหญิงปรีญา ๔ จึงต้องพ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นับแต่วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒ ซึ่งเป็นวันที่ถือว่าคุณหญิงปรีญา ๔ ทราบ และมีโอกาสที่จะแจ้งการลาออกจากกรรมการบริษัท แต่มิได้กระทำ

เมื่อคุณหญิงปรีญา ๔ พ้นจากตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง จึงมีผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเสียไปหมดในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ ดังกล่าว จึงใช้ไม่ได้ด้วยเท่ากับผู้ร้องไม่เคยมีมติว่า ผู้ถูกร้องมีการกระทำใดๆ อันแสดงว่าจงใจยื่นบัญชี ๔ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แม้ว่าพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏภายหลังว่าเจ้าหน้าที่หรือกรรมการในคณะกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครองใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามหรือการแต่งตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ผู้นั้นต้องพ้นจาก

ตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งเช่นว่านี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่” แต่ผู้ร้องเป็นองค์กรที่จัดตั้งและใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายนี้ เพราะพระราชบัญญัติ ฯ มาตรา ๔ (๒) ยกเว้นมิให้พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

๖.๔ การดำเนินการของผู้ร้อง มิได้เป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลให้มติในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เป็นไปโดยไม่ชอบ ไม่เที่ยงธรรม และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง เนื่องจากผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ตามแบบที่ผู้ร้องส่งให้โดยเข้าใจว่าการยื่นแบบบัญชี ฯ นี้เป็นการป้องกันมิให้บุคคลใดใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้ หรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ หากมีการตกบกพร่องอย่างไรคงจะได้รับคำแนะนำหรือทักท้วงจากผู้ถูกร้อง แต่ปรากฏว่าไม่ได้รับการทักท้วง ดังนั้น ในกรณีที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่ง วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒ จึงยื่นบัญชี ฯ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ โดยถือเอาการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก เป็นต้นแบบ

ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ (ระยะเวลาห่างจากการยื่นกรณีเข้ารับตำแหน่งเป็นเวลา ๒ ปี ๗ เดือนเศษ) ผู้ถูกร้องได้รับแจ้งจากผู้ร้องให้ไปชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ผู้ถูกร้องจึงได้พบ และชี้แจงข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ของผู้ร้อง ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ และยื่นหนังสือขอชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ ต่อมาผู้ร้องมีมติ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความที่ควรแจ้งให้ทราบ กรณีเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง

ผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ร้องมิได้ดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในระเบียบ ฯ ข้อ ๒๐ และ ข้อ ๒๑ ที่ว่า ก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติดังกล่าว ต้องให้โอกาสผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกกล่าวหาชี้แจงต่อผู้ร้องด้วย ประกอบกับกรณีของผู้ถูกร้องได้ดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง และเจ้าหน้าที่มีความเห็นให้รวมเรื่องไว้ ไม่ควรที่จะวินิจฉัยทันทีตามข้อ ๒๐ ต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในเรื่องดังกล่าวก่อน และก่อนที่ผู้ร้องจะมีมติ ต้องให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้อง

นอกจากนี้ การที่ผู้ร้องเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดนั้น มิได้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ให้กระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด กล่าวคือผู้ร้องมีมติวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ แต่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ เกินกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

๖.๕ ปัญหาข้อกฎหมายเรื่องเจตนารมณ์ คำว่า “จงใจ” หรือ “ปกปิด” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๔ ว่า อย่างไรเป็นการจงใจ และอย่างไรเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การจงใจในทางทฤษฎีการกระทำที่เป็นความผิด เป็นผลร้ายต่อผู้กระทำ โดยจงใจตามหลักการกระทำที่เป็นโทษทางอาญา หรือตามกฎหมายอื่นทางปกครอง การจงใจ คือ การกระทำโดยเจตนา ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๕ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “กระทำโดยเจตนา ได้แก่ รู้สำนึกในการกระทำและในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น” เมื่อเทียบกับคำว่า “จงใจ” ตามกฎหมายละเมิด ซึ่งให้ความหมายว่า หมายถึง การกระทำที่ประสงค์ต่อผลเท่านั้น ส่วนผลตามเจตนาจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้นๆ ดังนั้น การจงใจจึงมิใช่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึกหรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้อีกด้วย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๔ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี...” จึงมีความหมายเพียงแก่เจตนาไม่ยื่นบัญชี ๑ ก็ไม่อาจบังคับตามกฎหมายทั้งสองฉบับได้ จะต้องเป็นเรื่องเหนือเจตนาขึ้นไป คือ ต้องจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ นอกจากจะมีเจตนาธรรมดาโดยรู้สึกสำนึกและจงใจในการกระทำแล้ว การจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ จะต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามกฎหมายฉบับนั้นด้วย ซึ่งหมายถึงผลนั่นเอง กล่าวคือ การจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินนั้นต้องเป็นเรื่องให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต หรือมีทรัพย์สินรั่วไหลผิดปกติ เพราะใช้อำนาจหน้าที่นั้นแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองหรือผู้อื่นเท่านั้น

กรณีผู้ถูกร้องมีทรัพย์สินและทรัพย์สินที่คู่สมรสครอบครองอยู่ ตามรายการที่ผู้ร้องตรวจพบนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจโดยปกติทั้งสิ้น มิได้เป็นการได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตหรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

การปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ ต้องเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้ทรัพย์สินและประโยชน์จากทรัพย์สิน โดยอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น หากเป็นเหตุอื่นแล้ว ย่อมไม่เข้าองค์ประกอบของบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ พิจารณาได้จากหลักการและเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ประกอบกับมาตรา ๒๐ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่มาของการแก้ไขเป็นพระราชบัญญัตินี้ เมื่อพิจารณาคำวินิจฉัยของผู้ถูกร้องไม่ปรากฏว่าผู้ถูกร้องมี หรือใช้อำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้มาในขณะดำรงตำแหน่งแต่ประการใด จึงไม่ต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๖ กฎหมายบัญญัติให้แสดงทรัพย์สินที่มีอยู่ในความครอบครองของกลุ่มสมรส หรือบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แม้กลุ่มสมรสจะมีเจตนาปิดทรัพย์สินก็ไม่อาจนำเอาเจตนาของกลุ่มสมรสมาใช้กับหลักจิตใจของผู้ถูกร้องได้ เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้ เพราะเป็นเรื่องในใจเฉพาะบุคคลจะนำมาบังคับว่าผู้ถูกร้องจงใจปิดไม่แสดงรายการไม่ได้

๖.๗ ผู้ร้องมิได้ใช้บรรทัดฐานในการวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายอย่างเดียวกันกับกรณีของนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ตามหลักความเสมอภาคในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ในกรณีข้างต้นได้วินิจฉัยว่า การจงใจปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ นั้น หมายถึง ต้องเป็นการจงใจปิดเพื่อให้ได้ซึ่งประโยชน์หรือเสียประโยชน์ หากไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ไม่ถือว่าจงใจปิดตามกฎหมาย เมื่อเทียบเคียงกรณีข้อเท็จจริงของผู้ถูกร้องซึ่งมีลักษณะแห่งคดีอย่างเดียวกัน จะต้องวินิจฉัยอย่างเดียวกัน เพราะการบกพร่องในการแสดงรายการ มิได้ทำให้ผู้ถูกร้องหรือบุคคลใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์อย่างใด เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยสุจริตจากการประกอบธุรกิจตามปกติ ก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา

๖.๘ ผู้ถูกร้องไม่เห็นด้วยในประเด็นปัญหาข้อเท็จจริง ที่ผู้ร้องวินิจฉัยในประเด็นกรณีเงินฝากและที่ดินของผู้ถูกร้องและกลุ่มสมรส กล่าวคือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจที่มีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ มีบริษัทที่จะต้องดูแลหลายบริษัท เพื่อความสะดวกผู้ร้องจะเปิดบัญชีเงินฝากไว้กับธนาคารพาณิชย์หลายบัญชี แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ บัญชีเงินฝากทั้ง ๕ บัญชีที่ตรวจพบนั้น ถือว่า เป็นจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับธุรกิจของผู้ถูกร้อง นอกจากนี้บัญชีแทบจะไม่เคลื่อนไหว แสดงว่า เป็นการเปิดบัญชีเพื่อช่วยเหลือธนาคารในการเพิ่มยอดเงินฝาก มิใช่เปิดบัญชีหมุนเวียนกับธุรกิจโดยตรง ดังนั้น จึงไม่ใช่เป็นเรื่องที่จงใจหลีกเลี่ยงกฎหมายนี้ แต่อาจเป็นการพลั้งเผลอที่สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ และผู้ถูกร้องดำเนินการแก้ไขแล้ว

จากคำวินิจฉัยของผู้ร้องที่นำจำนวนเงินที่แจ้ง และไม่ได้แจ้งมาเปรียบเทียบกันแล้ว วินิจฉัยว่าเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะการจงใจและปกปิดหรือไม่นั้นจะต้องดูข้อเท็จจริงประกอบกับพฤติการณ์อื่นๆ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผลและไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกร้อง นอกจากนี้ มีบัญชีกระแสรายวัน ๔ บัญชี ใน ๕ บัญชี ที่ตรวจพบ ซึ่งไม่มียอดเงินเคลื่อนไหวทั้งก่อนและหลังที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ๓ บัญชี อีกทั้งยอดเงินมีจำนวนน้อย ส่วนอีก ๑ บัญชี ที่มีการเคลื่อนไหวก็เป็นเชิงธุรกิจเท่านั้น

สำหรับตัวสัญญาใช้เงินของบริษัท ลินเอเซีย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๕๗๒๘๐๐๐๑๕๗ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีเงินจำนวนไม่มาก อีกทั้งผู้ถูกร้องจำไม่ได้ว่า มีตัวสัญญาใช้เงินฉบับดังกล่าว เพราะไม่ได้เป็นผู้เก็บรักษา อยู่ในระหว่างการตรวจสอบข้อเท็จจริงกับบริษัทผู้ออกตัวสัญญาใช้เงิน

กรณีเงินฝากของกลุ่มสมรส การที่ผู้ร้องวินิจฉัยโดยอ้างเหตุความเป็นสามีภรรยาว่า สามีย่อมรับรู้การกระทำของกลุ่มสมรส ย่อมเป็นข้อสันนิษฐานที่ไม่ชอบด้วยหลักการรับฟังพยานหลักฐานของการแสดงเจตนา เพราะความผิดฐานจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำของผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นเจตนาพิเศษเหนือเจตนาการกระทำธรรมดาด้วย กล่าวคือ ล่วงรู้อย่างเดียวไม่พอ ต้องจงใจหรือปกปิดด้วย เนื่องจากผลที่เป็นการตัดสิทธิการดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นการตัดสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงมี จึงต้องพิจารณาการกระทำของแต่ละบุคคล เพราะไม่มีใครล่วงรู้ถึงเจตนาของแต่ละบุคคลได้ แม้จะเป็นสามีภรรยากันก็ตาม ผู้ถูกร้องจึงไม่อาจล่วงรู้ถึงทรัพย์สินของกลุ่มสมรสได้ เป็นเรื่องที่เหนือวิสัยหากกลุ่มสมรสไม่ประสงค์จะแจ้งให้ทราบ เพราะเป็นบัญชีส่วนตัวของกลุ่มสมรส ซึ่งไม่มีความเคลื่อนไหว ๑๖ บัญชี มีการเคลื่อนไหวอยู่บ้าง ๕ บัญชี และเคลื่อนไหวเล็กน้อย ๑ บัญชี

นอกจากนี้ เงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชี ผู้ถูกร้องไม่เคยเห็น และไม่มีส่วนร่วมในการฝาก - ถอนเงินเลย กลุ่มสมรสเป็นผู้ดำเนินการเอง ดังนั้น การกระทำของกลุ่มสมรสจะนำมาเป็นเหตุเพื่อการลงโทษผู้ถูกร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยเหตุผล และไม่เป็นธรรม เช่นเดียวกับตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ซึ่งเป็นของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ กรุงเทพธนกิจ จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๑๒๘๓๐๘ และเป็นของบริษัทเงินทุนคาเธ่ย์ ทรัสต์ จำกัด (ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นบัตรเงินฝากของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)) กลุ่มสมรสมิได้นำมาให้ผู้ถูกร้องดูหรือบอกให้รู้ ซึ่งได้ปฏิบัติเช่นเดียวกับวิญญูชนทั่วไป มิใช่เป็นเพียงเหตุสงสัยว่าผู้ถูกร้องล่วงรู้ จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ผู้ถูกร้อง

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง คำวินิจฉัยของผู้ร้องที่ระบุข้อความไม่ตรงกับข้อความที่ผู้ถูกร้องชี้แจง ทำให้แปลความหมายไปในทางลบต่อผู้ถูกร้องได้ว่า ผู้ถูกร้องทราบดีว่าตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามแสดงรายการ ฯ ก็สามารถดำเนินการได้โดยไม่ยาก ทั้งที่ผู้ถูกร้องชี้แจงไปว่า “...จำไม่ได้ว่ามีที่ดินดังกล่าว... ทำให้ยื่นขาดไป” เนื่องจากผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ กลุ่มสมรส จึงไม่ทราบและจำไม่ได้ว่า ที่ดินทั้ง ๕ แปลง “มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

นอกจากนี้ ที่ดินทั้ง ๕ แปลง ผู้ถูกร้องได้มาก่อนเข้ารับตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา การดำเนินการจดทะเบียนซื้อขายที่ดินทั้งหมดผู้ถูกร้องไม่เคยไปดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนโดยตลอด ส่วนแปลงที่ ๕ ผู้ถูกร้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ขายให้แก่บริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี

จำกัด เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๑ ผู้ถูกร้องไม่ต้องแสดงทรัพย์สินที่ดินโฉนดแปลงนี้ เห็นได้ว่า กระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ถูกร้องยังมีความบกพร่องอันนำไปสู่การวินิจฉัยที่เป็นผลร้ายแก่ ผู้ถูกร้องที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ถูกร้องมิได้ตั้งใจที่จะปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่ดินทั้ง ๕ แปลง

กรณีที่ดินคู่สมรส การดำเนินการเกี่ยวกับที่ดินต่างๆ ของครอบครัวของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ดำเนินการ คือคู่สมรส รวมถึงการเก็บเอกสารสิทธิต่างๆ ด้วย เพราะผู้ถูกร้องและคู่สมรส มีบ้านอยู่ ๒ หลัง และมีที่ทำงานหลายแห่ง การเก็บเอกสารของคู่สมรสจึงเก็บไว้หลายแห่ง ผู้ถูกร้องไม่เคยไปตรวจสอบ หรือรวบรวมเอกสารดังกล่าว ผู้ถูกร้องแจ้งต่อผู้ร้องได้ในส่วนที่ทราบและที่คู่สมรสแจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ เท่านั้น (๑๔ แปลง) ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริงตรงไปตรงมา การที่ผู้ร้องพิจารณาตามเอกสาร ที่ปรากฏแล้ววินิจฉัยว่า ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องจะไม่ทราบว่า คู่สมรสมีที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงเรื่องธุรกิจและการเงินของผู้ถูกร้องและคู่สมรสแล้ว เห็นได้ว่า ต่างมีรายได้แยกต่างหาก ออกจากกัน ตามกฎหมายที่ดิน คู่สมรสสามารถซื้อได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอม ทำให้ผู้ถูกร้อง ไม่อาจล่วงรู้ได้ เว้นแต่เมื่อมีการขายหรือโอนกรรมสิทธิ์

นอกจากนี้ ที่ดิน ๒๑ แปลง ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและเป็นที่ดิน ที่ได้มาโดยการทำมาหาได้โดยสุจริต ไม่มีเหตุอันใดที่จะต้องปกปิดหรือไม่แจ้งผู้ร้องทราบ อีกทั้งที่ดิน ทั้งหมดไม่มีการเคลื่อนไหวในทางนิติกรรม ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์และทำให้รัฐเสียหาย เช่นเดียวกับที่ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีเช่นนี้ว่า ไม่เป็นความผิดฐานจงใจปกปิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๕ การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ฯ กรณีเข้ารับตำแหน่งด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบนั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การไม่ยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องมิใช่เป็นการจงใจปิดบังข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อเทียบกรณีของพลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า จงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ เนื่องจากทรัพย์สิน ดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และไม่มีเอกสารฉบับใด เป็นเท็จ หรือสร้างข้อเท็จจริงขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์ เป็นการไม่จงใจ จึงไม่ต้องด้วย หลักแห่งการจงใจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๖.๑๐ ผู้ถูกร้องไม่เข้าใจวิธีการและการกรอกข้อความในแบบบัญชี ฯ เนื่องจากผู้ร้องมิได้ แนะนำวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง อีกทั้งผู้ถูกร้องไม่ประสงค์ที่จะปฏิบัติผิดกฎหมาย เป็นเพียงความบกพร่อง ในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการกรอกแบบบัญชี ฯ

๖.๑๑ เหตุที่ผู้ถูกร้องมิได้แสดงรายการทรัพย์สินในส่วนที่ตกหล่นไปนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องหลงลืมไปบ้าง ไม่ทราบว่า ทรัพย์สินนั้นมีอยู่จริงในขณะยื่นบัญชี ฯ บ้างและคู่สมรสไม่แจ้งให้ทราบบ้าง เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเหตุผลอันใดที่จะจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ อีกทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมายจะต้องเป็นกรณีที่ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินหรือการจูงใจนั้น เป็นการปกปิดเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์สำหรับตน หรือผู้อื่น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ในขณะที่ตนมีอยู่ ทุจริต นอกราชการบังหลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น กรณีของผู้ถูกร้อง จึงมิได้เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เมื่อผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยความสัตย์จริง มิได้บิดเบือน แต่กลายเป็นผลร้ายต่อผู้ถูกร้อง อีกทั้งได้เคยสอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ว่า ต้องดำเนินการอย่างไรเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่แจ้งว่า กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการไม่จงใจยื่นบัญชี ฯ

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมด ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ผู้ถูกร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำขอของผู้ร้องและเพิกถอนมติของผู้ร้องในการประชุมครั้งที่ ๕๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๓

๗. พลโท สวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์ และคุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ยื่นคำแถลง ลงวันที่ ๑๕ และ ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๔ ตามลำดับ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาที่ว่า มีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. สรุปได้ว่า

๗.๑ พลโท สวัสดิ์ ฯ ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา กรณีที่ถูกกล่าวหาว่า ยังเป็นกรรมการบริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด ว่า ได้แสดงเจตนาลาออกเป็นหนังสือและด้วยวาจา ต่อกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทดังกล่าวแล้ว เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ หลังจากนั้น ผู้ชี้แจงไม่เคยเข้าไปบริหารหรือจัดการในกิจการใดของบริษัท ฯ ในฐานะกรรมการบริษัท ฯ แต่หลักฐานที่กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ว่า ผู้ชี้แจงยังเป็นกรรมการบริษัท ฯ นั้น เนื่องจากบริษัท ฯ ไม่ได้ไปจดทะเบียนการลาออก และถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากทะเบียนต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ กรณีดังกล่าวไม่มีผลทำให้ผู้ชี้แจงขาดคุณสมบัติการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วตามนัยคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ เรื่อง ประธานวุฒิสภา ส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีสิบคน สิ้นสุดลงเฉพาะตัว กรณีดำรงตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนและบริษัทหรือไม่ วินิจฉัยว่า การลาออกจากตำแหน่งในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยผู้ประสงค์จะลาออกต้องแสดงเจตนาต่อผู้มีอำนาจ โดยอาจทำเป็นหนังสือหรือใช้วาจาก็ได้เป็นหน้าที่ของกรรมการผู้มีอำนาจของบริษัท เป็นผู้ดำเนินการนำความไปจดทะเบียน ดังนั้น การแสดงเจตนาลาออกจากการเป็นกรรมการ

บริษัท เดอะ เบสท์ เจเนอรัล คอมมูนิเคชั่น จำกัด จึงมีผลเป็นการลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง

๗.๒ คุณหญิงปรียา ฯ ซึ่งแจ้งแก้ข้อกล่าวหา กรณีที่ถูกกล่าวหาว่ายังเป็นกรรมการ บริษัท วงศ์อมร จำกัด ผู้ชี้แจงยื่นหนังสือลาออกพร้อมบอกกล่าวด้วยวาจาให้ คุณหญิงวนิดา พูนศิริวงศ์ กรรมการผู้มีอำนาจทราบ คุณหญิงวนิดา ฯ ยืนยันว่าได้รับแจ้งแล้ว ประมาณต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒ และมอบให้คนอื่นไปถอนชื่อออกแล้ว ตนจึงไม่ได้สนใจติดตามเรื่อง นอกจากนี้ในส่วนระยะเวลาตั้งแต่เริ่มเป็นกรรมการ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จนถึงปัจจุบัน ผู้ชี้แจงไม่เคยร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมใดๆ ทั้งสิ้น ดังนั้น การที่ผู้ชี้แจงได้บอกเลิกการเป็นกรรมการบริษัทด้วยการแสดงเจตนาลาออกทั้งสองด้วยหนังสือ และวาจาต่อคุณหญิงวนิดา ฯ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจภายในสิบห้าวันหลังจากที่ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมมีผลให้การเป็นกรรมการบริษัท ฯ ระงับทันที ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔/๒๕๕๔

การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ขณะปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ชี้แจงได้ลงลายมือชื่อในงบดุลในฐานะเป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด ถือว่า ตนมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คุณหญิงปรียา ฯ ซึ่งแจ้งว่าได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ ตั้งแต่วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ และบริษัท ฯ ไปดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนแปลงกรรมการบริษัทต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกรุงเทพมหานคร กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ โดยนายทะเบียนจดทะเบียนแก้ไขรายการทะเบียน และออกหนังสือรับรองให้เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ การลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท อยู่ในช่วงเวลาสิบห้าวันนับแต่วันที่ผู้ชี้แจงได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมวุฒิสภาเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยสามัญทั่วไป) วันศุกร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๒

ส่วนที่ปรากฏว่า ผู้ชี้แจงลงลายมือเป็นผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ในเอกสารแบบนำส่งงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน (แบบ ส.บช. ๓) และในฐานะกรรมการบริษัท ฯ ในงบดุล งบกำไรขาดทุนและกำไรสะสมของบริษัท ฯ ในปี ๒๕๕๒ ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่า ผู้ชี้แจงยังคงเป็นกรรมการและเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ อยู่ หลังวันที่ได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ผู้ชี้แจงอธิบายว่าการลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ นั้น มิได้ทำในฐานะเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะผู้ชี้แจงสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทด้านเภสัชศาสตร์ ไม่มีความรู้ความสามารถทางด้านบัญชี ไม่เคยทำบัญชีและไม่สามารถจัดทำบัญชีและรับรองบัญชีของ

บริษัทได้ อีกทั้งไม่เคยได้รับค่าจ้างและไม่เคยเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เป็นการรับรองบุคคลและบัญชีกำไรขาดทุนในรอบปีตามแบบเท่านั้น และลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าวมาหลายปีแล้วก่อนลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ

ในงบดุลปี ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๔๒ ผู้ทำบัญชีนำไปให้ผู้ชี้แจงลงลายมือชื่อเช่นเดิม โดยผู้ชี้แจงแจ้งทำบัญชีว่าผู้ชี้แจงได้ลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทแล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ แต่ได้รับคำชี้แจงว่า เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกัน คือ ผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท ฯ ระหว่างเดือนมกราคม ๒๕๔๒ จนถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๔๒ สามารถรับรองงบดุลปี ๒๕๔๒ ได้ผู้ชี้แจงจึงได้ลงลายมือชื่อให้ไป และการลงลายมือชื่อดังกล่าวก็มีได้ทำให้ผู้ชี้แจงเป็นลูกจ้างของบริษัท ฯ เพราะไม่เคยได้รับค่าจ้าง ไม่เคยเป็นลูกจ้าง หรือรับค่าตอบแทนใดจากบริษัท ฯ เลย

นอกจากนี้ การลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัท ฯ คู่กับคุณหญิงวนิดา ฯ ในงบดุลปี ๒๕๔๒ ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัท ฯ ในช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันนั้น การลงลายมือชื่อดังกล่าวมิได้ทำให้ผู้ชี้แจงกลับมามีฐานะเป็นกรรมการของบริษัทอีก เพราะจดทะเบียนถอนชื่อผู้ชี้แจงออกจากการเป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ตั้งแต่เดือนเมษายน ๒๕๔๒ และมีได้มีการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นเพื่อตั้งผู้ชี้แจงเป็นกรรมการบริษัทอีก อีกทั้งมิได้นำความไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๓

ส่วนประเด็นว่า ผู้ชี้แจงฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง มาตั้งแต่เริ่มแรกแล้ว องค์ประกอบของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องสมบูรณ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง ประกอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๖ ตั้งแต่ต้น การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องไม่มีความถูกต้องชอบธรรมตามกฎหมายนั้น ผู้ชี้แจง เห็นว่า ผู้ชี้แจงไม่ได้ฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๕๗ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) และวรรคสอง เพราะลาออกจากการเป็นกรรมการบริษัทตามที่กล่าวแล้ว

๘. ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาเพื่อฟังคำเบิกความของกลุ่ม การสืบพยาน และยื่นเอกสารประกอบการพิจารณา ในวันที่ ๒๗ มีนาคม และวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๕ โดยให้มีการซักถามพยาน ให้คู่กรณีอีกฝ่ายซักค้าน และให้มีการซักถามพยานเพิ่มเติมในประเด็นที่มีการซักค้านด้วย

ผู้ถูกร้องขอ นำพยานมาเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๔ ปาก แต่นำพยานมาเบิกความเพียง ๑ ปาก คือนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสผู้ถูกร้อง และศาลรัฐธรรมนูญหมายเรียกนำพยานศาลมาเบิกความ ๑ ปาก คือนางน้ำทิพย์ พันไพศาล เจ้าหน้าที่วิเคราะห์งานทะเบียนการค้า ๖ สำนักบริการข้อมูลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ หลังจากเบิกความพยานเสร็จ ผู้ถูกร้องแถลงว่า ไม่ประสงค์จะสืบพยาน ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้คู่กรณีแถลงการณ์ด้วยวาจา และเป็นหนังสือด้วย

๘.๑ ผู้ร้องเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง สรุปได้ว่า

๘.๑.๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง กรณีเข้ารับตำแหน่ง เป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยไว้แล้ว ที่ ๑๒/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓ เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา จงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี ฯ

๘.๑.๒ กรณีของผู้ถูกร้อง ยังอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กล่าวคือ แม้ว่าผู้ถูกร้องจะพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ก็จะมีผลห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

๘.๑.๓ กรณีการมีลักษณะต้องห้ามการเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้องยืนยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ฯ และคุณหญิงปรีญา ฯ ที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญตามข้อ ๗.๑ และ ๗.๒ และชี้แจงเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเป็นกรรมการและลูกจ้างของบริษัท เกษมวรรณมณี จำกัด โดยนำการรับรองบุคคลและใบนำส่งบุคคลของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ เป็นหลักฐาน สรุปได้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในเอกสารดังกล่าว เพราะเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวของงบดุลปี ๒๕๕๒ (ดำรงตำแหน่งกรรมการ ฯ เดือนมกราคม ถึงต้นเดือนเมษายน ๒๕๕๒) ทั้งนี้ การพิจารณาว่า เป็นลูกจ้างหรือไม่ ต้องพิจารณาจากคำนิยามตามกฎหมายว่าด้วยลูกจ้าง ซึ่งคุณหญิงปรีญา ฯ ไม่เคยเป็นลูกจ้างไม่เคยได้รับค่าจ้างจากบริษัท ฯ อีกทั้งการกลับมาเป็นกรรมการบริษัท ภายหลังจากที่กรมทะเบียนการค้ารับรองการถอนชื่อทางทะเบียนไปแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๕๑ และมาตรา ๑๑๕๗ บัญญัติให้การเป็นกรรมการนั้นต้องให้ที่ประชุมใหญ่ตั้ง และนำไปจดทะเบียนภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่มติคุณหญิงปรีญา ฯ จึงเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีผลย้อนหลังว่า การกระทำของผู้ถูกร้องที่ได้ดำเนินการโมฆะตั้งแต่ต้น ก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่า องค์กรประกอบของผู้ร้องไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย

ผู้ร้องตอบการซักค้านของทนายผู้ถูกร้องว่า (๑) ความเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. ที่เห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดรายการทรัพย์สินเป็นเพียงความเห็นของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีใช่ผู้ร้อง (๒)

การชี้แจงเป็นหนังสือของผู้ถูกร้องต่อกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้รับมอบหมายนั้น ถือว่า ชี้แจงต่อผู้ร้อง ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ (๓) กรณีการปฏิบัติของผู้ร้องในการวินิจฉัยว่า ผู้ใดจงใจหรือไม่ นั้น จะวินิจฉัยแต่ละเรื่องเฉพาะราย เพราะเหตุแต่ละคน แต่ละสภาพไม่เหมือนกัน โดยที่ผู้ร้องจะพิจารณาทรัพย์สินประกอบเหตุผลที่ไม่ยื่นว่าเป็นการจงใจหรือไม่

๘.๒ ผู้ถูกร้องเบิกความยืนยันข้อเท็จจริงตามคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และชี้แจงเพิ่มเติมสรุปได้ว่า

ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจและนักอุตสาหกรรม ดำเนินธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศสร้างชื่อเสียงให้ประเทศไทย รวมทั้งมีเงินลงทุนทั้งหมดในธุรกิจอุตสาหกรรม ประมาณ ๓๐,๐๐๐ ล้านบาท ได้รับเกียรติให้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการและผู้อำนวยการใหญ่ นอกจากนี้ มีโอกาสบำเพ็ญกุศลเพื่อสาธารณประโยชน์แก่ประเทศหลายเรื่องในด้านการศึกษา สาธารณสุข และอื่นๆ

ภายหลังที่ผู้ถูกร้องมีหนังสือชี้แจงต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ช. แล้วก็ไม่ได้รับการติดต่อกลับแต่อย่างใด จนกระทั่งทราบข่าวจากสื่อสารมวลชนว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ โดยจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงด้วยวาจาต่อผู้ร้องเพื่อนำพยานหลักฐานต่างๆ ไปชี้แจงดังเช่นกรณีบุคคลอื่นที่ผู้ร้องเปิดโอกาสให้มาชี้แจง ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณากรณีของผู้ถูกร้อง กล่าวคือสัดส่วนของจำนวนทรัพย์สิน (บัญชีเงินฝาก) ที่ไม่ได้แจ้ง กับยอดรวมทรัพย์สินมีจำนวนน้อยอีกทั้งไม่มีการเคลื่อนไหวในทรัพย์สินนั้น ถึงแม้ผู้ถูกร้องไม่ยื่น ผู้ร้องก็สามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สินเหล่านั้นได้ เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีเจตนาที่จะจงใจปกปิดเพราะทรัพย์สินเหล่านั้นผู้ถูกร้องได้มาก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่มีใครได้หรือเสียประโยชน์ ส่วนสาเหตุที่ผู้ถูกร้องไม่ยื่นบัญชี ฯ นั้น เพราะบางส่วนจำไม่ได้ว่า มีทรัพย์สินนั้นอยู่ บางส่วนเพราะคู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่บอกทั้งหมด ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องแถลงว่าเป็นคนกลัวภรรยา จึงไม่สามารถค้นหาความจริงจากคู่สมรสมาแสดงได้ เมื่อคู่สมรสบอกว่ามีทรัพย์สินเท่าไร ก็ต้องยื่นตามที่บอก เพราะคู่สมรสเก็บเอกสารหลักฐานทั้งหมด ซึ่งผู้ถูกร้องได้แจ้งตั้งแต่ต้นแล้วว่า การยื่นบัญชี ฯ อาจเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องถูกตัดสิทธิทางการเมือง ภรรยาก็ไม่ห่วง เพราะไม่สนใจการเมือง สนใจแต่ความมั่นคงของครอบครัวและบุตรมากกว่า นอกจากนี้ บางส่วนก็เก็บรวบรวมไม่ทันในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ เนื่องจากระยะเวลากระชั้นชิด

๘.๓ นางสุวิมล มหากิจศิริ พยานตอบข้อซักถามทนายผู้ถูกร้อง มีสาระสำคัญสรุปได้ว่า ตนมีอาชีพหลักเป็นแม่บ้าน ช่วยงานผู้ถูกร้องเป็นบางครั้งในงานรับรองแขก เป็นกรรมการบริษัทแต่ก็ไม่ค่อยได้ทำงาน เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ดูแลบุตร ในช่วงการแสดงบัญชี ฯ พยานพยายามหาหลักฐานให้ครบ

แต่ก็ไม่พบ บางส่วนพยานไม่บอกให้ผู้ถูกร้องทราบเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินดังกล่าว เนื่องจากมารดา สอนพยานว่าความไม่แน่นอนในการใช้ชีวิตสมรสมีมาก ดังนั้น ให้ปกปิดทรัพย์สินของตนไว้ ไม่ต้อง บอกให้คู่สมรสรู้ เพื่ออนาคตของลูกๆ หากผู้ถูกร้องทราบว่า พยานมีทรัพย์สินก็จะมาขโมยไปลงทุน ซึ่งมีความเสี่ยง อีกทั้งบัญชีเงินฝากทั้ง ๒๓ บัญชีที่ไม่ได้แจ้งนั้น พยานก็ไม่ได้ไปยุ่งเกี่ยวกับเลย ลืมไปบ้าง อีกทั้งมีหลายบัญชีที่ไม่เคยไปปรับยอดดอกเบี้ยเป็นเวลาสิบปีแล้ว

พยานตอบข้อซักค้านของผู้ร้อง สรุปได้ว่า พยานเป็นผู้เก็บหลักฐานของผู้ถูกร้องในส่วน โฉนดที่ดินพยานเก็บไว้ทั้งหมด ส่วนบัญชีเงินฝากที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้องนั้น ผู้ถูกร้องเก็บเองแต่อาจจะ หลงมาอยู่ที่พยานบ้าง

๘.๔ นางน้ำทิพย์ พันไพศาล พยานตอบทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องและผู้ร้อง สรุปได้ว่า หลังจากที่คุณหญิงปรีญา ฯ ยื่นงบดุลบัญชีและแบบนำส่งงบดุลของบริษัท ฯ วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้ตรวจสอบพบว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ไม่ได้เป็นกรรมการบริษัท ฯ แล้ว ดังนั้น การลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำบัญชีของบริษัท ฯ ปี ๒๕๕๒ จึงหมายถึงลงลายมือชื่อในฐานะผู้ทำ บัญชีของบริษัท ซึ่งอาจจะเป็นพนักงานผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี หรือผู้ให้บริการทำบัญชี ฯ แต่ไม่ได้ เป็นกรรมการบริษัท นอกจากนี้การที่คุณหญิงปรีญา ฯ พ้นจากการเป็นกรรมการบริษัท ซึ่งนายทะเบียน รับรองไว้ก่อนวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๒ แม้ว่า คุณหญิงปรีญา ฯ ลงลายมือชื่อในงบดุลบัญชีว่า เป็น “กรรมการ” นั้น ก็ได้ลงลายมือชื่อในฐานะกรรมการบริษัทแต่อย่างใด เพราะการจะเป็นกรรมการ บริษัทกฎหมายให้ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นตั้ง และกรรมการผู้มีอำนาจต้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ภายในสิบสี่วัน

๘.๕ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจา สรุปได้ ๕ ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องไม่ใช่การยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ แต่เป็นการยื่นบัญชี ฯ ตามพระราชบัญญัติการแสดงผลทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิก วุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕

ประเด็นที่ ๒ กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เนื่องจาก มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติให้ใช้เฉพาะกับผู้ที่ยังคงดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ แต่กรณีของผู้ถูกร้อง พ้นจากตำแหน่งแล้ว

ประเด็นที่ ๓ กรรมการ ป.ป.ช. บางคน (คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา) มีลักษณะต้องห้าม ทำให้มติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ประเด็นที่ ๔ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๒) บัญญัติมิให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรที่ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ

ประเด็นที่ ๕ ระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังคงมีผลบังคับใช้ต่อไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ เนื่องจากไม่ขัดหรือแย้งต่อพระราชบัญญัติ ฯ

ประเด็นที่ ๖ ผู้ร้องฝ่าฝืนระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ ข้อ ๒๐ กล่าวคือ ไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยตนเอง เพื่อนำพยานหลักฐานมาแสดงเช่น กรณีของอดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประเด็นที่ ๗ ผู้ร้องฝ่าฝืนระบุว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ ฯ ข้อ ๒๒ ที่ไม่ดำเนินการยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยภายในสามสิบวัน แต่กลับยื่นคำร้องซึ่งพ้นกำหนดไปแล้วสามวัน จึงต้องถือว่า ยื่นฟ้องคดีเมื่อขาดอายุความ

ประเด็นที่ ๘ การจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริง ในขณะที่ยื่น บัญชี ฯ ข้อเท็จจริงจากการสืบพยานปรากฏชัดแจ้งว่า คู่สมรสของผู้ถูกร้องไม่ประสงค์จะแจ้งทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง และของคู่สมรสที่อยู่ในความครอบครองของคู่สมรสทราบ ประกอบกับระยะเวลากระชั้นชิดมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการตรวจสอบ ผู้ถูกร้องจึงไม่ทราบว่า ยังมีทรัพย์สินอื่นที่ยังไม่แจ้งไว้ ผู้ถูกร้องไม่มีความจำเป็นต้องปกปิดทรัพย์สินแต่อย่างใด เพราะเป็นทรัพย์สินที่สามารถตรวจสอบได้อยู่แล้ว กรณีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ประเด็นที่ ๙ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการมุ่งขจัดผู้ทุจริตในการบริหารบ้านเมือง การถอดถอนออกจากตำแหน่ง และมีให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี จึงสมควรใช้กับผู้ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ซึ่งผู้ร้องได้วางหลักการใช้มาตรา ๒๕๕ ว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินไม่ได้ทำให้ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ มิใช่การยื่นบัญชี ฯ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ สมาชิกวุฒิสภาหลายท่านยื่นบัญชี ฯ ขาดตกบกพร่องเช่นเดียวกับกรณีของผู้ถูกร้อง แต่ได้รับการผ่อนปรนให้แก้ไขข้อบกพร่องได้

๘.๖ ผู้ร้องฟังคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา คำเบิกความของผู้ถูกร้อง และแถลงการณ์ปิดคดี เป็นหนังสือแล้ว สรุปได้ว่า

(๑) ผู้ถูกร้องเป็นนักธุรกิจมีธุรกิจทั้งในและต่างประเทศที่จะต้องดูแลหลายบริษัท การดำเนินธุรกิจของผู้ถูกร้องย่อมมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ธนาคารพาณิชย์ เพื่อความสะดวกในการดำเนินการทางธุรกิจ ผู้ถูกร้องเปิดบัญชีเงินฝากไว้หลายบัญชี ซึ่งเป็นปกติ แต่จะไม่ใช้ทุกบัญชี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์กับธนาคารและความสะดวกทางธุรกิจ เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๗ ผู้ถูกร้องได้แสดงจำนวนเงินและบัญชีเงินฝากที่ใช้ประจำและเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่ไม่ได้ยื่นจะมีอัตราส่วนน้อยมาก ส่วนที่ดินที่ไม่ได้ยื่น ๕ แปลง นั้น ผู้ดำเนินการและเก็บเอกสารสิทธิ คือ คู่สมรสของผู้ถูกร้อง ผู้ถูกร้อง มิได้ดำเนินการมาแต่ต้น จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่าที่ดินทั้ง ๕ แปลง มีชื่อของผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของ ในขณะที่รวบรวมทรัพย์สิน ผู้ถูกร้องไม่พบเอกสารสิทธิในที่ดินทั้ง ๕ แปลง อีกทั้งคู่สมรสของผู้ถูกร้อง ก็มีได้แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบ จึงทำให้ยื่นขาดไป

(๒) สำหรับในส่วนทรัพย์สินของคู่สมรสที่ผู้ถูกร้องไม่ได้ยื่นแสดงนั้น เนื่องจากผู้ถูกร้องเป็นคนกลัวภรรยา เมื่อได้บอกให้คู่สมรสรวบรวมรายการทรัพย์สินเพื่อยื่นแสดง คู่สมรสบอกว่า มีทรัพย์สินเท่าใด ผู้ถูกร้องก็จำเป็นต้องเชื่อตามนั้น ผู้ถูกร้องไม่กล้าจะสอบถามว่า ที่คู่สมรสรวบรวมให้ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่

(๓) ส่วนนางสุวิมล มหากิจศิริ คู่สมรสของผู้ถูกร้องเบิกความ สรุปได้ว่า พยานสำเร็จการศึกษาอนุปริญญาด้านธุรกิจจากวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา มารดาสั่งสอนไม่ควรเชื่อผู้ชายเต็มที่ และควรเก็บทรัพย์สินสมบัติไว้ส่วนหนึ่งไม่ต้องบอกให้สามีรู้ ดังนั้น ตนจึงต้องเก็บรวบรวมทรัพย์สินไว้เป็นส่วนตัว ไม่ได้แจ้งให้สามีทราบ เพราะเกรงว่า ถ้าสามีทราบ จะขอยึดทรัพย์สินสมบัติดังกล่าวไปใช้ หรือทำธุรกิจจนหมด ซึ่งอาจประสบปัญหาทางธุรกิจเป็นเหตุให้ไม่เหลือทรัพย์สินได้ ดังนั้น ตนจึงได้ปิดบังเรื่องดังกล่าวไม่แจ้งให้ผู้ถูกร้องทราบทั้งหมด

ผู้ร้องพิจารณาพยานหลักฐานต่างๆ แล้ว เห็นว่า ผู้ถูกร้องต้องรู้หรือควรจะรู้ว่าตนและคู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นนอกจากที่แจ้งไว้ในบัญชี ๗ อีก คือ

กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ในการเปิดบัญชีผู้ถูกร้องต้องลงลายมือชื่อเพื่อประโยชน์ในการเบิกถอนให้ไว้กับธนาคาร ผู้ถูกร้องต้องทราบว่า ตนมีเงินฝากธนาคารมากกว่าหนึ่งบัญชี นอกจากนี้ สมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้อง คู่สมรสเบิกความว่ามีได้เป็นผู้เก็บรักษา ผู้ถูกร้องเป็นผู้เก็บรักษาเอง รวมทั้งบัญชีเงินฝากหลายบัญชีที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้มีรายการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะบัญชีเงินฝาก

กระแสรายวัน ธนาคารจะแจ้งรายการเคลื่อนไหวสรุยอดเงินคงเหลือให้แก่เจ้าของบัญชีทราบทุกเดือน การที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการเงินฝากในบัญชี ฯ เพียงหนึ่งบัญชี ทั้ง ๆ ที่ทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากมากกว่าหนึ่งบัญชี ทั้งจำนวนบัญชีและจำนวนเงินก็มีมาก เมื่อเปรียบเทียบเฉพาะเงินฝากคิดเป็นร้อยละ ๓๐ ของเงินฝาก หากผู้ร้องมีความตั้งใจจะแสดงบัญชี ฯ ตามที่มีอยู่โดยถูกต้องตามความเป็นจริงแล้ว คงจะไม่พบรายการบัญชีเงินฝากเพิ่มเติมมากเช่นนี้

กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ปรากฏหลักฐานที่ดินทุกแปลงของผู้ถูกร้องได้มาโดยการซื้อ ในการไปทำนิติกรรมซื้อขายที่ดินดังกล่าว ผู้ถูกร้องต้องไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัด ต้องชำระเงินค่าซื้อ แม้ปรากฏว่า ที่ดินบางแปลง ผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ไปทำนิติกรรมที่สำนักงานที่ดินจังหวัดเอง แต่ได้มอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการ ซึ่งต้องลงลายมือชื่อในหนังสือมอบอำนาจรวมทั้งชำระราคาค่าซื้อที่ดินด้วย ในทางกฎหมายผู้มีที่ดินต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำทุกปี ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินการที่ผู้ร้องแสดงในบัญชี ฯ ว่า ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยอ้างว่า มิได้เป็นผู้ดำเนินการและคู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารสิทธิ จึงไม่ทราบ และจำไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้องมีชื่อเป็นเจ้าของที่ดินจึงไม่มีเหตุผลและไม่อาจรับฟังได้

กรณีบัญชีเงินฝากและที่ดินของคู่สมรส ผู้ถูกร้องควรจะรู้ว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินอื่นอยู่นอกเหนือจากที่ตนแจ้งไว้ในบัญชี ฯ กล่าวคือ ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสประกอบธุรกิจร่วมกัน มีหุ้นอยู่ในบริษัทต่างๆ เช่น บริษัท กาแฟผงไทย จำกัด บริษัท พีเอ็มกรุ๊ป จำกัด บริษัท ควอลิตี้ คอฟฟี่โปรดัก จำกัด บริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล จำกัด บริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี จำกัด (มหาชน) และบริษัท ไทยฟิล์ม อินดัสตรี จำกัด และจากคำเบิกความของผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องเป็นกรรมการ ซึ่งถือหุ้นรายใหญ่ในทุกบริษัทและได้แจ้งไว้ในบัญชี ฯ ว่า คู่สมรสเป็นกรรมการบริหารในบริษัท ไทยคอปเปอร์ อินดัสตรี ฯ ถือหุ้น ๘,๕๐๐,๐๐๐ หุ้น และบริษัท ไทยน็อกซ์ สตีล ฯ ถือหุ้น ๕,๖๑๑,๕๐๐ หุ้น ดังนั้นโดยข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้ถูกร้องในฐานะที่ดำเนินธุรกิจมาเป็นเวลานานย่อมต้องคำนวณได้ว่าคู่สมรสได้รับผลประโยชน์ค่าตอบแทนต่างๆ ไปจากบริษัทเท่าใด จึงเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไป จะเชื่อได้ว่าบุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกันกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเกือบสี่ร้อยล้านบาท รวมทั้งที่ดินจำนวนมหาศาลดังกล่าวด้วย

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องและคู่สมรสเบิกความต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น ผู้ถูกร้องไม่เคยหยิบยกขึ้นมากล่าวอ้างในการชี้แจงต่อผู้ถูกร้อง และคำเบิกความดังกล่าวก็ไม่มีความผิด เพราะถ้าผู้ถูกร้องเป็นคนกล่าวกรรยาจริงแล้ว แม้ผู้ถูกร้องจะรู้ว่า คู่สมรสมีทรัพย์สินแท้จริงเท่าใด ผู้ถูกร้องก็ไม่อาจนำทรัพย์สินของคู่สมรสมาใช้ได้ ถ้าคู่สมรสไม่ยินยอม นอกจากนั้น หากยินยอมให้ผู้ถูกร้องอ้างความไม่รู้ข้อเท็จจริง

เกี่ยวกับทรัพย์สินของกลุ่มสมรส เนื่องจากกลุ่มสมรสไม่บอกและยอมรับฟังเป็นข้อแก้ตัวได้แล้ว ย่อมจะทำให้ การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจ ส่วนที่ ๑ การแสดง บัญชีรายการทรัพย์สิน ตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ เป็นอันไร้ผลบังคับอย่างสิ้นเชิง

สำหรับประเด็นที่ผู้ถูกร้องหยิบยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ทั้งปัญหาข้อกฎหมาย และข้อเท็จจริง ซึ่งผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีด้วยวาจาแล้วนั้น ผู้ร้องชี้แจงดังนี้

ประเด็นที่ ๑ จากพยานหลักฐานข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีการประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติ ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชี ๗ ของตน ของกลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อผู้ร้องทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่ พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชี ๗ และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย และมาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า ในกรณีที่เป็นกรณียื่นบัญชี ๗ เมื่อเข้ารับตำแหน่งของสมาชิก วุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ จะถือกำหนดเป็นวันใดนั้น มาตรา ๓๑๕ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญคงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ย่อมหมายความว่า สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญ ฉบับเดิมย่อมสิ้นสภาพไป แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้บัญญัติในบทเฉพาะกาลให้ยังคงความเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญประกาศใช้ในวันเริ่มต้นเข้ารับตำแหน่งของสมาชิกวุฒิสภา และผู้ถูกร้องเป็นผู้หนึ่ง ที่ร่วม พิจารณาและให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมทราบดี และมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๗ ของตน กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบต่อผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒

การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๗ ของตน กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ถือได้ว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีตามรัฐธรรมนูญแล้ว หากเป็นการยื่น ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ บัญญัติให้สมาชิกวุฒิสภายื่นบัญชี ๗ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่เข้ารับหน้าที่ หรือภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาขยายให้ แต่ต้องไม่เกินหกสิบวัน มาตรา ๕ บัญญัติให้ทรัพย์สิน

และหนี้สินที่สมาชิกวุฒิสภาต้องแสดงหมายถึงทรัพย์สินและหนี้สินทั้งหมดของตน และมาตรา ๖ บัญญัติให้ประธานวุฒิสภาซึ่งรับของบัญชี ๑ แล้ว ลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่หน้าซอง และเก็บรักษาไว้ที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา แต่กรณีของผู้ถูกร้องมิได้เป็นการยื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ๑ มาตรา ๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ กล่าวคือ การยื่นบัญชี ๑ ดังกล่าว มิได้ยื่นภายในหกสิบวันนับแต่วันเข้ารับหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ และไม่ปรากฏว่า เป็นการยื่นภายในระยะเวลาที่ประธานวุฒิสภาขยายให้ แต่ผู้ถูกร้องยื่นในสามสิบวันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ ซึ่งถือเป็นวันเข้ารับตำแหน่งใหม่ตามรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้ใหม่ อีกทั้งผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทั้งของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งตรงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ นอกจากนั้นแบบบัญชี รวมทั้งเอกสารหลักฐานที่ยื่นประกอบบัญชีก็เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แบบบัญชีมีชื่อของลงลายมือชื่อประธาน/กรรมการ ซึ่งหมายถึงประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย เพื่อให้บุคคลดังกล่าวลงลายมือชื่อกำกับตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ ด้วย ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยแล้ว ตามคำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ จึงไม่อาจรับฟังได้

ประเด็นที่ ๒ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ๑ เป็น ๓ ระยะ คือ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี โดยมาตรา ๒๕๓ บัญญัติให้ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้งสามครั้ง ซึ่งหากผลการตรวจสอบปรากฏว่า เป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชี ๑ หรือจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จะมีผลทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่น หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ถ้าเป็นกรณีที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วคงมีผลบังคับเฉพาะห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี

ประเด็นที่ ๓ ผู้ร้องยื่นยันคำแถลงของพลโท สวัสดิ์ ๑ และคุณหญิงปรีญา ๑ และชี้แจงเพิ่มเติม สรุปความได้ว่า

(๓.๑) ประเด็นนี้เป็นการเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรนั้น ๆ หรือประธานรัฐสภาเท่านั้น ที่จะเสนอเรื่องดังกล่าวพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงไม่มีอำนาจเสนอเรื่องดังกล่าวมาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

(๓.๒) ผู้ร้องให้ความเห็นเกี่ยวกับมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม เรื่องการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งให้นำรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนมีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ส่วนขั้นตอนการแต่งตั้งมีบัญญัติไว้ในวรรคสี่ ว่า ให้ประธานวุฒิสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อบุคคลใดเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. จากที่ประชุมวุฒิสภาแล้ว ผู้ที่ได้รับเลือกต้องลาออกจากการเป็นบุคคลตามมาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) หรือ (๓) หรือแสดงหลักฐานให้เป็นที่เชื่อได้ว่า ตนได้เลิกประกอบอาชีพอิสระดังกล่าวแล้ว ซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับเลือกด้วย ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า มาตรา ๒๕๘ ใช้คำว่า “ผู้ได้รับเลือก” และวิธีปฏิบัติภายหลังจากการได้รับเลือกแล้ว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ทราบว่า เป็นผู้ได้รับเลือกจากที่ประชุมวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ผู้ได้รับเลือกจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๘ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี เนื่องจากมาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๕๘ มาใช้บังคับกับการสรรหาและการเลือกกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม ทั้งนี้ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจะส่งแบบหนังสือแสดงการรับรองว่า ไม่มีลักษณะต้องห้ามหรือประกอบอาชีพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ และแบบกรอกประวัติกรรมการ ป.ป.ช. ไปให้ผู้ได้รับเลือกเพื่อกรอกและรับรองด้วย ถ้าผู้ได้รับเลือกไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕๘ ต้องถือว่า ผู้ได้รับเลือกไม่เคยได้รับเลือกจากวุฒิสภาให้เป็นกรรมการ ป.ป.ช.

ในกรณีของผู้ร้องซึ่งผ่านกระบวนการทั้งหมดมาแล้ว และพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๕๒ ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการ และกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสี่ แล้ว ดังนั้น บุคคลทั้งเก้าจึงเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครบองค์ประกอบตามมาตรา ๒๕๗ วรรคหนึ่ง โดยสมบูรณ์ และโดยชอบด้วยกฎหมาย หากต่อมาปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดต้องพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๘ วรรคสาม ให้นำมาตรา ๒๖๐ และมาตรา ๒๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น เมื่อกรรมการ ป.ป.ช. คนหนึ่งคนใดฝ่าฝืน มาตรา ๒๕๘ ให้กรรมการ ป.ป.ช. ที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามมาตรา ๒๖๐ วรรคสอง

สำหรับองค์กรที่จะชี้ขาดว่า กรรมการ ป.ป.ช. คนใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ ทำให้ต้องพ้นจากตำแหน่งนั้น คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น ตราบิตที่ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่ได้วินิจฉัยชี้ขาดว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นยังคงเป็นกรรมการ ป.ป.ช. อยู่ต่อไปจนกว่าจะพ้นตำแหน่งโดยปริยาย เนื่องจากเหตุอื่น เช่น ตาย อายุครบเจ็ดสิบปีบริบูรณ์ หรือลาออก

(๓.๓) สำหรับการพ้นจากตำแหน่งเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๒๕๘ จะมีผลเมื่อใดนั้น ในหลักของกฎหมายมหาชนยืนยันชัดเจนว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านกระบวนการแต่งตั้งมาโดยชอบ (ที่ได้มีการตรวจสอบคุณสมบัติ และลักษณะต้องห้ามแล้ว) และดำรงตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติภารกิจอย่างใด ย่อมมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กฎหมายกำหนดสำหรับตำแหน่งดังกล่าวอยู่โดยสมบูรณ์ แม้ว่าจะมีการโต้แย้งจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่าคุณสมบัติไม่ครบถ้วน หรือมีลักษณะต้องห้ามก็ตาม ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการวินิจฉัยชี้ขาดขององค์กรที่กฎหมายกำหนดให้เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการต่อไปได้ และประโยชน์สาธารณะได้รับความคุ้มครอง หากปรากฏในภายหลังว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามจริง รัฐซึ่งเป็นผู้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณประโยชน์ ก็ชอบที่จะต้องคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกชนแต่ละคน และประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่ไปก่อนที่จะมีการวินิจฉัยชี้ขาดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น โดยจะต้องถืออยู่เสมอว่า การดำเนินการเกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ตลอดจนการกำหนดกลไกและองค์กรตรวจสอบเป็นกระบวนการที่รัฐกำหนดขึ้นไว้โดยกฎหมาย เป็นคนละกรณีกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ซึ่งยังคงเป็นการดำเนินการโดยอัยการอำนาจที่มีอยู่อย่างสมบูรณ์ตามกฎหมายที่รัฐตราขึ้น และย่อมต้องไม่ส่งผลกระทบกระเทือนไปถึงผู้ที่ได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวด้วย อันเป็นหลักการในการให้ความคุ้มครองแก่ปัจเจกชนผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือไม่ทราบถึงการขาดคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมาก่อนที่จะมีคำวินิจฉัยชี้ขาดถึงที่สุดขององค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยเรื่องดังกล่าว และคุ้มครองประโยชน์สาธารณะไปพร้อมกันนั่นเอง พระราชบัญญัติปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ บัญญัติรับรองแนวทางเพื่อปกป้องประโยชน์ของปัจเจกชนที่เกี่ยวข้องและปกป้องประโยชน์สาธารณะที่อาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการวินิจฉัยให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจกระทำการทางปกครอง พ้นจากตำแหน่งไว้ ซึ่งเป็นการประกอบหลักการว่า การดำเนินการใดๆ ที่เจ้าหน้าที่กระทำไปก่อนที่องค์กรที่มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามจะวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง ย่อมเป็นอันสมบูรณ์ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังคงมีสถานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่จนถึงวันที่มีการวินิจฉัยชี้ขาด

หลักการดังกล่าวนี้เป็นหลักการทางกฎหมายมหาชนที่ใช้กับการดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะ มีเหตุผลอธิบายได้จากหลักความไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะนั้น จะต้องมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ อันส่งผลให้จะต้องมีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการจัดทำบริการสาธารณะอย่างต่อเนื่องซึ่งต้องแตกต่างไปจากหลักความสามารถของคู่กรณีที่มีความบกพร่อง จนเป็นเหตุให้นำไปสู่โมฆะหรือโมฆียกรรมในกฎหมายเอกชน เพราะในกฎหมายมหาชนมิได้ถือว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นคู่กรณีกับปัจเจกชน หากแต่เห็นเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ไปตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดโดยไม่มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องในเรื่องที่ดำเนินการ และการแต่งตั้งหรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพ้นจากตำแหน่งย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการ และจะต้องกระทำโดยองค์กรเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเท่านั้น

หลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองได้ถูกนำมาใช้กับองค์กรเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญด้วย คือ การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่า ถึงแม้สมาชิกทั้งสองประเภทจะได้รับเลือกมาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ก็เพียงแต่ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น หาได้กระทบกระเทือนถึงกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปแล้วไม่ นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญได้ขยายหลักการ ไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไปถึงองค์กรตรวจสอบต่างๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมาตรา ๑๕๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้กับการขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามหรือกระทำการอันต้องห้ามของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ด้วยว่า มิให้พ้นจากตำแหน่งนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการใด ๆ ที่ กกต. ที่พ้นจากตำแหน่งนั้นปฏิบัติไปในหน้าที่ก่อนหน้าการพ้นจากตำแหน่ง

จากบทบัญญัติดังกล่าวเห็นได้ว่า การไม่มีผลย้อนหลังในการพ้นจากตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ไม่เพียงแต่เป็นหลักการที่ใช้สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ใช้อำนาจหน้าที่ในทางปกครองเท่านั้น รัฐธรรมนูญได้รับรองหลักการนี้เป็นการทั่วไป โดยกำหนดให้ใช้หลักการนี้กับสมาชิกสภานิติบัญญัติ และองค์กรควบคุมตรวจสอบอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญด้วย สำหรับองค์กรตรวจสอบอิสระอื่น ไม่ว่าจะเป็นการพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ฯลฯ

ผู้ร้องอ้างว่า เมื่อรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติชัดเจนดังเช่นกรณีของ กต. ก็ต้องเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชน คือ เมื่อบุคคลที่มีลักษณะบกร่องดังกล่าว การดำรงตำแหน่งหรือการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลนั้นย่อมเสียเปล่ามาแต่ต้น มิได้มีผลอย่างไรๆ เลย และย่อมมีผลให้การดำเนินการทั้งหมดที่ผ่านมาขององค์กรนั้นเป็นโมฆะเสียเปล่ามาตั้งแต่แรก เสมือนกับไม่เคยมีองค์กรดังกล่าวหรือไม่เคยมีการลงมติ หรือการปฏิบัติหน้าที่ใดๆ เลย มาตั้งแต่ต้นเช่นเดียวกันด้วย นั้น ผู้ร้องเห็นว่า ผิดหลักการทางกฎหมายมหาชนอย่างสิ้นเชิง แม้จะไม่คำนึงถึงผลที่วิปริตวิปลาสที่จะเกิดมาตามแนวทางการตีความเช่นนี้ เช่น คำวินิจฉัยทั้งหมดในระยะเวลาสามปีเศษที่มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกิดขึ้นจะต้องตกเป็นโมฆะเสียเปล่าไปทั้งหมดเสมือนกับไม่เคยมีคำวินิจฉัยเหล่านี้มาก่อน การมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ ป.ป.ช. และกำหนดอัตราตำแหน่งตลอดทั้งการมอบหมายให้ปฏิบัติงานใดๆ ทั้งหมดที่ดำเนินมาในอดีตจะต้องยกเลิกไปโดยไม่มีผลผูกพันใดๆ เลย ตลอดไปถึงการรับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ในสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งหมดที่จะต้องถูกเรียกคืน เพราะเป็นไปโดยมติและคำสั่งของคณะกรรมการที่ไม่ชอบ ฯลฯ แล้วก็ตามจึงเห็นได้ว่า ผู้ร้องเป็นองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายให้มีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ในฐานะองค์กรควบคุมตรวจสอบในภาคมหาชน ต้องอยู่ภายใต้หลักการไม่มีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ และหลักความต่อเนื่องสม่ำเสมอของบริการสาธารณะอันเป็นหลักการพื้นฐานทางกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเป็นหลักการพื้นฐานขององค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่ในภาคมหาชนทุกองค์กรนั่นเอง

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้ในมาตรา ๕๗ สำหรับการพ้นจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา และกรรมการในคณะกรรมการการเลือกตั้ง อันเป็นองค์กรตรวจสอบตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเช่นเดียวกับกรรมการ ป.ป.ช. และมาตรา ๑๕๒ ยังเป็นการรับรองว่า เป็นหลักการที่จะต้องใช้กับองค์กรอิสระที่ใช้อำนาจตรวจสอบควบคุมการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญขององค์กรอื่นๆ ทุกองค์กรในฐานะที่เป็นกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่งด้วย

ประเด็นที่ ๔ ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่อาจนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๑๕ มาใช้ได้ เพราะบัญญัติรองรับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในขณะปฏิบัติหน้าที่ เนื่องจากมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้นำมาตรา ๑๕ ไปใช้กับองค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ ได้อาศัยหลักกฎหมายที่มีความใกล้เคียงกันอย่างยิ่งมาเทียบเคียง ซึ่งได้อธิบายอย่างละเอียดไว้ในประเด็นที่ ๓ แล้ว

ประเด็นที่ ๕ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

ตามวรรคหนึ่งกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญนี้ระเบียบดังกล่าวให้ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ใช้บังคับได้จนกว่าร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลบังคับใช้” ดังนั้น ระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งออกตามความในมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ จึงใช้บังคับได้จนถึงวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เริ่มมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า “ให้บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีระเบียบหรือประกาศตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ออกใช้บังคับ” นั้น คำว่า บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามรัฐธรรมนูญตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๓๐ นั้น ผู้ร้องเห็นว่า หมายความว่าถึงระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือคำสั่งต่างๆ ไป ที่ให้ใช้บังคับโดยไม่กำหนดระยะเวลาว่า จะให้ใช้บังคับถึงเมื่อใด แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติไว้แล้วว่า ให้ใช้บังคับระเบียบ ฯ ได้ จนกว่ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตจะมีผลใช้บังคับ นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญในมาตรา ๖ บัญญัติว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” ดังนั้น จึงเป็นความเข้าใจข้อกฎหมายที่คลาดเคลื่อนของผู้ถูกร้องเอง

ประเด็นที่ ๖ เมื่อระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีผลใช้บังคับ ดังได้อธิบายในประเด็นที่ ๕ ผู้ร้องจึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ เพื่อความเป็นธรรม เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่สรุปรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องเสนอผู้ร้องพิจารณา ในการประชุมครั้งที่ ๓๔/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ที่ประชุมมีมติให้ทำหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีผลการตรวจสอบพบทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ผู้ถูกร้องแจ้งไว้ในบัญชี ฯ ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ช. มีหนังสือแจ้งให้ผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงในกรณี

ดังกล่าว และผู้ถูกร้องชี้แจงข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้ถูกร้อง แล้ว และการที่ผู้ถูกร้องชี้แจงเป็นหนังสือหรือเข้าพบเพื่อชี้แจงต่อผู้ร้องด้วยวาจา ก็ไม่มีผลให้การพิจารณาของผู้ร้องเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด

ประเด็นที่ ๗ ผู้ร้องเห็นว่า ระเบียบ ฯ ข้อ ๒๒ ที่กำหนดให้ผู้ร้องเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้ร้องมีมติ นั้น บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความ แต่เป็นบทบัญญัติกำหนดระยะเวลาเพื่อเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ให้กระทำด้วยความรวดเร็วเท่านั้น ไม่มีผลให้คำร้องของผู้ร้องเสียหรือเป็นอันตกไป อย่างไรก็ตาม ผู้ร้องมิได้ใช้ระเบียบดังกล่าวในขณะที่ยื่นคำร้องในเรื่องนี้ เนื่องจากระเบียบดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้แล้ว ดังที่ได้อธิบายไว้ในประเด็นที่ ๕ แล้ว ผู้ร้องจึงมิได้ฝ่าฝืนระเบียบดังกล่าว

ประเด็นที่ ๘ ผู้ร้องเห็นว่า ประเด็นนี้ ผู้ถูกร้องไม่เคยกล่าวแก้ในชั้นชี้แจงข้อเท็จจริงต่อผู้ร้องแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่แสดง ซึ่งได้แก่ เงินฝากในธนาคารพาณิชย์มีถึง ๕ บัญชี ซึ่งกลุ่มสมรสเบิกความยอมรับว่าไม่ได้เก็บสมุดคู่ฝากบัญชีเงินฝากของผู้ถูกร้องไว้ ข้อเท็จจริงจึงขัดแย้งกับที่ผู้ถูกร้องกล่าวแก้เมื่อพิจารณาประกอบกับการเปิดบัญชีเงินฝากซึ่งผู้ถูกร้องเป็นผู้เปิดบัญชีเองทุกบัญชี และหลายบัญชีมีรายการเคลื่อนไหว ดังนั้น ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า ตนมีบัญชีเงินฝากเท่าใด ผู้ถูกร้องไม่แสดงว่ามีที่ดิน แต่ตรวจพบว่ามี ๕ แปลง รวมเนื้อที่ ๗๑ ไร่ ๑๐^๔/_{๑๐} ตารางวา เป็นที่ดินในท้องที่จังหวัดที่มีราคา ได้มาโดยการซื้อทุกแปลง ผู้ถูกร้องย่อมทราบว่า มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แม้กลุ่มสมรสจะเป็นผู้เก็บหลักฐานไว้ หากผู้ถูกร้องตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ผู้ถูกร้องย่อมบอกหรือขอจากกลุ่มสมรสได้ ในส่วนเงินฝากของกลุ่มสมรสที่ไม่ได้แสดงมีมากถึงเก้าเท่าของจำนวนเงินฝากที่แสดง ที่ดินของกลุ่มสมรสที่ไม่แสดงมีมากกว่าที่แสดงเป็นจำนวนมาก ทั้งจำนวนแปลงและเนื้อที่ เมื่อพิเคราะห์แล้วย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ถูกร้องจะไม่ทราบบัญชีเงินฝากและที่ดินของกลุ่มสมรสดังกล่าว ผู้ร้องจึงเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่า กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำโดยจงใจ

ประเด็นที่ ๙ ผู้ร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ มีเจตนารมณ์ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงบัญญัติมาตรการต่างๆ เพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ และให้ผู้ร้องเป็นองค์กรอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว การให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการหนึ่งในหลายๆ มาตรการของการตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นบัญชี ฯ เมื่อเข้ารับตำแหน่ง ก็โดยมีเจตนารมณ์ให้บุคคลดังกล่าวแสดงความบริสุทธิ์ก่อนเข้ารับตำแหน่งว่า มีทรัพย์สินและหนี้สินเท่าใด และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจาก

ตำแหน่งครบหนึ่งปีแล้ว ให้ยื่นบัญชี ฯ อีก เพื่อให้เห็นความบริสุทธิ์อีกครั้ง และให้มีการตรวจสอบด้วยว่าขณะอยู่ในตำแหน่งบุคคลดังกล่าวได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบ ทำให้รั่วรายผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือไม่ โดยบัญญัติให้ผู้ร้องมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบว่า ผู้ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ รัฐธรรมนูญก็บัญญัติมาตรการลงโทษไว้ในมาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ เพื่อให้การแสดงบัญชี ฯ เป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาและเบิกความว่า เป็นผู้หนึ่งที่ร่วมให้ความเห็นชอบรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องย่อมต้องรู้และเข้าใจเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ แต่กลับไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ และยกข้ออ้างว่า คู่สมรสไม่บอกรายการทรัพย์สินในส่วนที่เป็นของคู่สมรสให้ตนทราบ เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินไม่ถูกต้อง และไม่มีน้ำหนักน่าเชื่อถือเป็นข้อต่อสู้เพราะคู่สมรสเป็นผู้มีการศึกษาร่วมบริหารธุรกิจ และช่วยเหลือผู้ถูกร้องในการดำเนินธุรกิจ ย่อมต้องทราบและเข้าใจภาระและหน้าที่ของผู้ถูกร้องในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภาดีและหากยอมรับฟังข้อแก้ตัวดังกล่าวว่าเป็นเรื่องที่รับฟังได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ย่อมเป็นอันไร้ผลบังคับโดยสิ้นเชิง นอกจากนั้น การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องยังเป็นตัวอย่างของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่มีความตั้งใจจะปฏิบัติให้ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญด้วย

ผู้ร้องจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดดังกล่าว

๘.๗ ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ปิดคดีเป็นหนังสือ มีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่ผู้ถูกร้องแถลงการณ์ด้วยวาจา และเพิ่มเติมบางประเด็น สรุปได้ดังนี้ ประเด็นการพิจารณาความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ผู้ถูกร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญมิได้นิยามคำว่า “จงใจ” ไว้ แต่เมื่อพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด สรุปได้ว่า การจงใจจะมีความหมายซ่อนอยู่ในหรือเหนือคำว่าเจตนากระทำเสมอ การจงใจมิใช่แต่เพียงการกระทำโดยรู้สำนึก หรือจิตใจบังคับอิริยาบถเท่านั้น แต่จะต้องประกอบด้วยความมุ่งหมายต่อผลตามความหมายดังกล่าวนี้ อีกด้วย จึงเรียกว่า ประสงค์ต่อผล คือ อาจเป็นผลอันเป็นการกระทำให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย ดังนั้น การจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ต้องเป็นกรณีที่มีความมุ่งหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และจะต้องเป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต กล่าวคือ เป็นการจงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์

จากทรัพย์สินจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ร้ายวยผิดปกติ ซึ่งเป็นเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง

จากการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารทั้งฝ่ายผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ความว่าทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่ว่าจะ เป็นบัญชีเงินฝาก โฉนดที่ดินตลอดจนตัวสัญญาใช้เงินต่างได้มาก่อนที่ผู้ถูกร้องจะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาทั้งสิ้น บัญชีส่วนใหญ่ไม่มีการเคลื่อนไหว ทั้งก่อนและหลังจากที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ปรากฏข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องได้ปกปิด หรือแต่เดิมไม่มี แต่สร้างพยานหลักฐานเพื่อให้เห็นว่ามียู่ ทรัพย์สินทุกรายการสามารถตรวจสอบความมีอยู่จริงได้ การกระทำของผู้ถูกร้องจึงไม่ต้องด้วยความหมายของคำว่า “จงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งแตกต่างจากกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยในคดีของ พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์ ว่าเป็น “การจงใจ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

การที่ผู้ถูกร้องไม่แจ้งทรัพย์สินในส่วนที่ผู้ร้องตรวจพบ ไม่ทำให้ผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตร ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ปรากฏต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น ทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องและคู่สมรส เป็นทรัพย์สินที่ได้มาก่อนผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งสิ้น กรณีตามข้อเท็จจริงเช่นนี้เห็นได้ชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์มากกว่าทรัพย์สินที่มีอยู่และไม่ทำให้ผู้ใดเสียประโยชน์แต่ประการใด กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ร้องเคยวินิจฉัยไว้ในกรณีของ นายชวน หลีกภัย อดีต นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีต รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ว่าหากไม่แสดงบัญชี ฯ นั้นไม่ทำให้ผู้ใดได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์ ถือว่า ไม่เป็นการจงใจปกปิดทรัพย์สิน

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า

“การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ บัญญัติว่า

“บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรณเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรณพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่ถูกถอดตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง

หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ บัญญัติว่า

“เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า

บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ รายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้วให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ บัญญัติว่า

“บทบัญญัติมาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๒ มาตรา ๒๕๓ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ให้ใช้บังคับกับเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามที่บัญญัติในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยอนุโลม”

๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต**พ.ศ. ๒๕๕๒**

มาตรา ๕ บัญญัติว่า

“ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ

ข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(๗) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภา

กรุงเทพมหานคร

(๘) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(๙) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวงหรือกระทรวง สำหรับข้าราชการพลเรือน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเหล่าทัพ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด สำหรับข้าราชการทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัด

กรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญ
ที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้เสียหายจากการกระทำอันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ร่ำรวยผิดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำ
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาหรือมีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่า ได้กระทำการอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การถอดถอนจากตำแหน่ง
การดำเนินคดีอาญา การขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินการทางวินัย ตามที่บัญญัติ
ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำ
ดังกล่าวด้วย

“ประธานกรรมการ” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

“อนุกรรมการ” หมายความว่า อนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เลขาธิการ และข้าราชการในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงข้าราชการ หรือพนักงาน
ซึ่งมาช่วยราชการในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือ
หน้าที่ หรือปฏิบัติ หรือละเว้นปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่
ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์
ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ” หมายความว่า การที่ทรัพย์สินหรือหนี้สินในบัญชีแสดงรายการ
ทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่ง มีการเปลี่ยนแปลงไปจากบัญชี

แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นเมื่อพ้นตำแหน่งในลักษณะที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือหนี้สินลดลงผิดปกติ

“ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่”

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า

“ให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าวตามแบบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง

ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและทรัพย์สินที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามวรรคหนึ่ง ผู้ใดดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้ผู้นั้นแยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง ตามระยะเวลาการยื่นบัญชีที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้นๆ”

มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า

“การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๓๒ ให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

(๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

(๓) ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย”

มาตรา ๓๔ บัญญัติว่า

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว”

มาตรา ๓๕ บัญญัติว่า

“เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบตามมาตรา ๓๓ แล้ว ให้ประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งประธานกรรมการมอบหมายลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้เปิดเผยแก่สาธารณชนทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ให้ประธานกรรมการจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินดังกล่าวโดยเร็ว”

มาตรา ๓๖ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้นั้นแล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประกาศรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๗ บัญญัติว่า

“ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตายและปรากฏว่า ผู้นั้นหรือทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้นั้นจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ให้คณะกรรมการ

ป.ป.ช. มีอำนาจทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือของกองมรดกได้โดยไม่ต้องอาศัยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่จะต้องยื่นตามมาตรา ๓๓ (๒) และ (๓) ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการเปรียบเทียบทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่พ้นจากตำแหน่งหรือตาย กับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นไว้เมื่อครั้งเข้ารับตำแหน่ง แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประกาศรายงานผลการตรวจสอบดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๓๘ บัญญัติว่า

“ในการที่ผลการตรวจสอบปรากฏว่าทรัพย์สินมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นผิดปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทายาทหรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณีชี้แจงการได้มาของทรัพย์สินดังกล่าวก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้ประธานกรรมการส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๑๕ บัญญัติว่า

“เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ประเด็นย่อยการพิจารณา

๑. ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๒. กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในข่ายบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

๓. ผู้ถูกร้องปกปิดข้อเท็จจริงอันควรแจ้งให้ทราบ

ข้อพิจารณาและความเห็น

นายประยุทธ์ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ ถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส

และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรณีเข้ารับตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ผู้ร้อง พิจารณารายการทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่ตรวจสอบเพิ่มเติม ประกอบคำชี้แจงแสดงเหตุผลของผู้ถูกร้อง เห็นว่ารายการเงินฝากและที่ดินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รายการบ้านพักอาศัย และยานพาหนะของผู้ถูกร้องเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือจำนวนไม่มากนัก คำชี้แจงต่าง ๆ รับฟังได้

แต่รายการเงินฝากของผู้ถูกร้องใน ๕ บัญชี รายการที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องมีความเห็นดังนี้

๑. กรณีเงินฝากของผู้ถูกร้อง ๕ บัญชี ตัวสัญญาใช้เงิน ๑ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากที่แสดงไว้ กับที่ตรวจสอบเพิ่มเติม แตกต่างกันเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนเงินที่แสดงไว้ ทั้งมิใช่เป็นจำนวนเล็กน้อย หากแต่เป็นเงินหลายสิบล้าน นอกจากนี้ในบัญชีเงินฝากที่ตรวจสอบเพิ่มเติม เป็นบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ๔ บัญชี ซึ่งในการประกอบธุรกิจตามปกติ ย่อมมีการสั่งจ่ายเช็ค เบิก ถอนเงิน จากบัญชีกระแสรายวันเหล่านี้อยู่เสมอ ย่อมต้องทราบดีว่าผู้ถูกร้องมีบัญชีเงินฝากอื่นๆ นอกเหนือจากที่แสดงรายการไว้ ดังนั้น หากผู้ถูกร้องมีความตั้งใจที่จะแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่มีอยู่จริงแล้ว คงไม่ตรวจพบรายการในบัญชีเงินฝากเพิ่มมากขึ้น

๒. กรณีเงินฝากของคู่สมรสในบัญชีเงินฝาก ๒๓ บัญชี และตัวสัญญาใช้เงิน ๒ ฉบับ ผู้ร้องเห็นว่า บัญชีเงินฝากและจำนวนเงินที่ตรวจพบเพิ่มเติม มีจำนวนมากกว่าที่แสดงรายการไว้ อย่างเห็นได้ถึงความแตกต่างและเป็นเงินหลักร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่ว่าคู่สมรสมีเงินฝากบัญชีไว้ใช้ในธุรกิจตามปกติ และเก็บเงินส่วนตัว โดยไม่แจ้งให้ทราบนั้น ย่อมเป็นการยากที่วิญญูชนทั่วไปจะเชื่อได้ว่า บุคคลผู้เป็นนักธุรกิจเช่นเดียวกับผู้ร้อง จะไม่ทราบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากของคู่สมรสของตน ซึ่งมีจำนวนเงินเกือบสี่ร้อยล้านบาท คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง จึงรับฟังไม่ได้

๓. กรณีที่ดินของผู้ถูกร้อง ๕ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง บ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ถูกร้องทราบว่า ตนมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์อีกหลายแปลง หากพยายามที่จะแสดงรายการที่ดินเหล่านี้ในการยื่นบัญชี ก็จะสามารถดำเนินการตรวจสอบและรวบรวมได้โดยไม่ยาก ดังนั้น การที่ผู้ร้องมิได้แสดงรายการที่ดินของตน ทั้งๆ ที่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว จึงเป็นการจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. กรณีที่ดินของคู่สมรส ๒๑ แปลง ผู้ร้องเห็นว่า จำนวนและเนื้อที่ของที่ดินที่ตรวจสอบพบเพิ่มมากกว่าที่ผู้ถูกร้องแสดงรายการไว้เป็นจำนวนมาก ไม่น่าเชื่อว่าผู้ถูกร้องไม่ทราบว่าคู่สมรสมีที่ดิน

มากกว่าที่ตรวจพบเพิ่มเติม คำชี้แจงของผู้ถูกร้องที่อ้างว่า คู่สมรสเป็นผู้เก็บเอกสารไว้ จึงจำไม่ได้ว่า คู่สมรสมีที่ดินทั้งสิ้นเท่าใดนั้น รับฟังไม่ได้

นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นคำชี้แจงข้อกล่าวหา ลงวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๔ ดังนี้

๑. ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ นั้น ไม่สามารถนำไปใช้กับกรณีของผู้ร้องได้

ข้อนี้ อธิบายได้ว่า ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ต้องด้วยมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ แห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบ

๒. ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ข้อนี้ อธิบายได้ว่า ทำนองเดียวกับข้อ ๑ กล่าวคือ ผู้ร้องดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ จนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ และผู้ถูกร้องได้ยื่นบัญชีทรัพย์สินตั้งแต่ดำรงตำแหน่ง คือเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ต่อมาคณะกรรมการและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้ตรวจสอบการยื่นบัญชี ฯ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง รวม ๔ รายการคือ (๑) ทรัพย์สินของผู้ถูกร้อง (๒) ทรัพย์สินของคู่สมรส (๓) ทรัพย์สินของบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และ (๔) หนี้สินของผู้ถูกร้อง ต่อมา ผู้ร้องดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๕๑ พบว่า มีรายการทรัพย์สินที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ รวม ๓ รายการ

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ ปช. ๐๐๐๗/๑๐๖ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๓ ให้ชี้แจงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ซึ่งผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๓ ชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว รวม ๓ ข้อ รายละเอียดปรากฏตามข้อเท็จจริงตามคำร้อง ฯ ข้อ ๑ ถึงข้อ ๓

การดำเนินการดังกล่าว ผู้ร้องได้ดำเนินการกับผู้ถูกร้องอย่างต่อเนื่อง มาจนถึงวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจึงถือว่า ผู้ถูกร้องต้องอยู่ในบทบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ สำหรับข้อโต้แย้งอื่นของผู้ถูกร้องสมควรยก

พิจารณาจากเหตุผลดังกล่าว จึงเห็นว่า นายประยุทธ มหากิจศิริ ผู้ถูกร้อง มีความผิดตามข้อกล่าวหา

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ